

УДК 821.16–93:378.4.016(477.83–25)

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ – АКАДЕМІЧНА УНІВЕРСИТЕТСЬКА ДИСЦИПЛІНА

Ольга Кравець

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра слов'янської філології імені проф. Іларіона Свенціцького,
бул. Університетська, 1/324, 79001 Львів, Україна,
тел.: (0 322) 239 47 70, e-mail: olhakravets@yahoo.com*

Література для дітей та молоді посідає вагоме місце в контексті кожної національної літератури. Щоразу активується інтерес науковців до дитячої літератури як субсистеми художньої літератури. Розглянуто актуальність вивчення університетської дисципліни “Література для дітей та молоді” у Львівському національному університеті імені Івана Франка. Взято до уваги традицію й досвід європейських країн, зокрема, Польщі та Хорватії. Вивчено концепт функції літератури для дітей та молоді. Сформовано хорватську парадигму дитячої літератури. У другій частині статті досліджено проблеми питання виховної функції книжки на матеріалі статей педагогічно-наукового тижневика “Учитель”, що виходив у Львові упродовж 25 років (1889–1914).

Ключові слова: література для дітей та молоді, субсистема, хорватська парадигма дитячої літератури, Івана Брлич-Мажуранич, виховна роль книжок.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpl.2018.69.9320>

Уже чимало часу “Література для дітей та молоді” (children's literatura, littérature pour les enfants, dječja književnost, literatura dla dzieci i młodzieży) стала академічною дисципліною у багатьох європейських університетах. До прикладу, у Варшавському університеті її вивчають на факультеті полоністики (Інститут польської літератури) упродовж першого та другого семестрів (58 годин) першого року навчання в магістратурі (лектор проф. д-р габ. Гжегож Лещинський (Grzegorz Leszczyński)). Цю дисципліну викладають в інших навчальних закладах Польщі, адже вона дуже популярна серед філологічних та педагогічних спеціальностей. Окремі університети та академії стали центрами вивчення дитячої літератури, вони мають вже свою історію, сильні наукові кадри та послідовників. Відомі польські дослідники – професори Варшавського університету Єжи Чесліківський (Jerzy Cieślowski), Кристина Кулічківська (Krystyna Kuliczowska), Ришард Ваксмунд (Ryszard Waksmund) та інші. Випускниця Ягеллонського університету Аліція Балух (Alicja Baluch), знана письменниця та літературознавець, відкрила поки що єдину в Польщі кафедру літератури для дітей та молоді в Краківській Педагогічній академії (Katedra Literatury dla Dzieci i Młodzieży w Akademii Pedagogicznej).

Хорватія також має свої традиції та великий досвід у вивченні, популяризації та викладанні цієї дисципліни. “Літературу для дітей та молоді” (dječja književnost) вивчають у багатьох навчальних закладах цієї країни на різних факультетах у межах кroatистики. В університетах Загреба, Осієка (філософський та учительський

факультети), Рієки (філософський факультет) та Спліта (філософський факультет) студенти мають змогу знайомитись із шедеврами дитячої літератури. Згадану дисципліну мають також загребська Учительська академія (Učiteljska akademija) із багатолітнім лектором проф. Дубравкою Тежак (Dubravka Težak) та Вища учительська школа (Visoka učiteljska škola) у Чаковці – саме там її започаткував один із найвідоміших хорватських науковців – дослідників дитячої літератури Степан Хранец (Stjepan Hranjec).

Філософський факультет Університету імені Йосипа Юрія Штроссмаєра в Осієку з 1997 по 2014 роки став своєрідним центром вивчення дитячої літератури для багатьох науковців з різних країн. Дослідників дитячої літератури з Хорватії, Словенії, Угорщини, України, Сербії, Білорусії об'єднала міжнародна конференція “Zlatni danci”, яку упродовж багатьох років організовувала в межах свого наукового проекту проф. Ана Пінтарич (Ana Pintarić). Упродовж цього часу видано матеріали міжнародної конференції “Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenoga skupa Zlatni danci”, на сторінках яких апробовано виголошені на конференції доповіді.

П'ять років тому, 2013 року, у Львівському національному університеті імені Івана Франка для студентів слов'янської філології впроваджено нову навчальну вибірку дисципліну – “Художня парадигма в слов'янських літературах ХХ століття” (8 семестр, 4 курс, 42 лекційні години (згодом лише 14), 66 – для самостійної роботи). У згаданому курсі розглянуто концепт функції літератури для дітей та молоді. А дитяча література є цариною, яка заслуговує особливої уваги у навчальній практиці. Студенти знайомляться із відомими постатями дитячої літератури України, Польщі, Чехії, Лужиці, Сербії, Хорватії та інших слов'янських країн зазначеного періоду.

Програма навчальної дисципліни пропонує для вивчення десять тематичних блоків: “Література для дітей та молоді – предмет та методи дослідження”, “Виховна роль дитячих видавництв. Вибрана дитяча література як феномен доброго виховання”, “Сучасна дитяча література і традиція. Присвоєння Малого Нобеля”, “Українська дитяча література. Славний казкар Всеволод Нестайко. Казки зі Львова”, “Серболужицька дитяча література в Україні”, “Івана Брлич-Мажуранич – хорватський Андерсен”. Фольклорна стихія “Казок з давнини”, “Жанр казкового оповідання у слов'янських літературах”, “Вивчення дитячої літератури в Сербії”, “Твори, випробувані часом. Польська дитяча література”, “Класики чеської дитячої літератури”, “Дитяче читиво – краса читання (адаптація перекладної літератури для дітей)”.

Серед згаданих тематичних блоків маємо і хорватську парадигму дитячої літератури. Степан Хранец, один із найавторитетніших дослідників дитячої літератури в Хорватії, у своїй студії “Poetika Nade Ivelić” якраз і говорить про твори, “djela koja doživjela svoju recerpcijsku valorizaciju “u vremenu” [8: 21], тобто пройшли “випробування часом”.

Отож, постало питання, твори яких хорватських дитячих письменників ХХ ст. відповідали б цим вимогам. Насамперед, студенти вивчають творчість хорватської письменниці Івани Брлич-Мажуранич, яка визнана і в Хорватії, й у світі як одна з найвидатніших письменників для дітей – хорватський Андерсен, або ж королева хорватської казки. Творчості хорватської казкарки присвячено два тематичні блоки” Івана Брлич-Мажуранич – хорватський Андерсен” та “Фольклорна стихія “Казок з давнини”.

Про хорватську дитячу письменницю Івану Брлич-Мажуранич (1874–1938) знали в Україні ще за її життя. “Світ Дитини”, ілюстрований місячник для дітей, що виходив у Львові упродовж 1919–1939 рр., за редакцією Михайла Таранька, 1932 р. в серії “Діточа бібліотека”, (книжечка 112) надрукував казку І. Брлич-Мажуранич “Стриборів ліс” (переклад Василя Войтанівського). Серед когорти письменників світової слави у каталозі “Діточої бібліотеки” зазначено і “Стриборів ліс” Іванки Брлич-Мажуранич.

Івана Брлич-Мажуранич працювала у традиційному на той час жанрі – літературній казці, витоки якої знаходимо у німецьких романтиків XIX століття, зокрема, одного із учасників Єнського гуртка Людвіка Тіка. Його традиція знайшла своє продовження у фантастиці Е. Т. А. Гофмана, який своїми літературними казками створив традицію цього жанру у світовій літературі. Звертаючись до народного фольклору та міфології, Людвік Тік переносив казкові сюжети у більш наукове русло, зацікавив цілу низку тогочасних літераторів докладнішим опрацюванням таких сюжетів.

Окрім етично-тематичної актуальності казки І. Брлич-Мажуранич варто зазначити ще й деякі інші аспекти, які, мабуть, взяв до уваги видавець. Йдеться про мотиви, на які часто натрапляємо в цьому літературному жанрі, – стосунки між членами родини (матір–син, матір–невістка), зачарований ліс, обереги кожної домівки – “домовики”.

Майже через сорок років після появи першого українського перекладу хорватської казки, вітчизняний читач знайомиться із ще одним твором І. Брлич-Мажуранич – зі збіркою “Казки з давнини”. Видання датується 1971 роком, а переклад здійснив Віль Гримич (1925–2016), український перекладач і критик. Збірка “Казки з давнини” І. Брлич-Мажуранич пройнята потужним моральним струменем, оспівуванням чесності, відваги, розуму, шляхетності та справедливості.

У столітній ювілей І. Брлич-Мажуранич українська дитяча література збагатилася перекладом чи не найвідомішого твору письменниці “Дивовижні пригоди малого Хлапича”. Цей перший хорватський дитячий пригодницький роман з’явився українською мовою 1975 року в перекладі одного з найвидатніших сучасних тлумачів Сидора Сакидона.

Непоодинокими виявились і перекладацькі проби з творчості І. Брлич-Мажуранич згаданого Віля Гримича. 1978 року “Веселка” дарує своїм читачам чудове художнє видання казки І. Брлич-Мажуранич “Деревивинець Топорко і дев’ятеро жупанчат”. Насамперед варто зазначити мистецьку вартість цього видання – текст супроводжували прекрасні малюнки художниці Світлани Кім, якими авторка майстерно передала настрій казки, створивши яскравими барвами неповторні образи жупана Юрини, Діда Невмиваки (він нагадує персонаж українських казок Чугайстра – кремезного чоловіка, лісової людини), пані Єлени, Топорка і жупанчат. Казкові постаті у прочитанні художниці допомагали читачеві візуально пізнати персонажів казки.

Про класика хорватської дитячої літератури Сунчану Шкрінярич (1931–2004) багато сказано у хорватській літературознавчій науці, адже авторка належить до найвідоміших дитячих письменниць. І найбільший доробок Сунчани Шкрінярич саме у царині казки – вона представляє у цій національній літературі “нову казковість” (“nova bajkovitost”). Казкарка створила казкову модель сучасної дитячої літератури, в яку вміло впровадила елементи та поетичні сегменти усної казки. Вона відкинула

структуру класичної усної казки, натомість розширила та збагатила її метафорикою, алегоричністю, новими образами, які функціонують водночас із реальними образами та фабулою, яка притаманна класичному жанру. Отож Сунчана Шкрінярич на основі народної казки будує сучасне фантазійне оповідання – нову казку або казкове оповідання.

За мистецькою оцінкою і красою творів Сунчану Шкрінярич порівнюють навіть із найславнішою хорватською письменницею-казкаркою Іваною Брлич-Мажуранич. А професор Степан Хранец називає Сунчану Шкрінярич однією “od triju dama hrvatske književnosti” [7: 138]. Її творчості присвячено численні дослідження та монографії.

Окрім згаданих письменниць, студенти ознайомлюються із творами класика хорватської дитячої літератури Нади Івелич (Nada Ivelić) (1931–2009), однією з найвідоміших дитячих письменниць Хорватії. Вивчають також творчість Вішні Стахуляк (Višnja Stahuljak) (1926–2011) та осієцького казкаря Анто Гардаша (Anto Gardaš) (1938–2004). Наду Івелич, Сунчану Шкрінярич та Вішню Стахуляк називають представницями золоті доби хорватської дитячої літератури. Своєю багаторічною літературною працею письменниці заслужили численні нагороди, найвищі читацькі відзнаки. Їхні твори увійшли в шкільні читанки та різноманітні дитячі антології.

Питання виховної функції книжки перебувало в центрі уваги кожного видатнішого представника українського красного письменства особливо в часи національного піднесення народу і боротьби за захист національної ідентичності. Тут, безперечно, можна згадати харизматичну діяльність Тараса Шевченка¹ – Великого Кобзаря, який, розуміючи значення книги, працював над укладанням і виданням “Букваря” для найширших кіл українських читачів. Якраз Шевченкові належать слова, які стали визначальними для розуміння українським поетом універсальності, а разом з тим і національної своєрідності усіх тих складових, які творять поняття світова література: “Учітеся, читайте, І чужому научайтесь, Й свого не цурайтесь...”

Чверть століття, з червня 1889 по червень 1914 року, виходив у Львові педагогічно-науковий двотижневик “Учитель”. Це видання зосереджувалося на актуальних педагогічно-виховних проблемах, питаннях шкільного й домашнього виховання на всіх українських землях та в інших європейських країнах. Співавторами “Учителя” були відомі науковці й письменники – класики української літератури. В одному зі своїх перших річників (1892) “Учитель” помістив статтю “Періодичне видання для дітей”. Упродовж трьох чисел (ч. 20–22) автор розвідки Борис Грінченко², підписавшись не власним прізвищем, а псевдонімом Б. Вільхівський, запропонував читачам власні роздуми про необхідність видання дитячого журналу із чіткою метою, докладно виробленою системою.

¹ Шевченко, Тарас (1814–1861) – видатний український поет, художник, засновник нової української літератури; його світоглядні ідеї мали величезний вплив на весь подальший розвиток української культури та втворення національного міфу.

² Грінченко, Борис – (1863–1910), письменник, вчений, публіцист, громадський діяч, автор відомого чотиритомного “Словаря української мови” (1907–1909). Упродовж 1905–1907 рр. очолював Всеукраїнську вчительську спілку. Автор багатьох шкільних підручників.

“В житті сьогочасної дитини книга має вже чималу вагу [...] Читання допомагає організуватись дитячому світоглядові. Як взагалі читання, так саме й дитячий журнал” [5: 20, 315], – зазначив автор. Тому і загальні вимоги до такого періодичного видання, на думку Б. Грінченка, повинні бути такі ж як і до літератури для дітей взагалі. “Насамперед кожен написаний для дітей твір мусить бути пройнятий тим чи іншим моральним ідеалом” [5: 20, 329]. Адже дитячий письменник – як християнський місіонер, що несе прекрасний світ своїм читачам. На дитячому письменнику лежить особлива відповідальність за наслідки, до яких можуть довести малого (молодого) читача його ідеї. Доросла людина, більш-менш сформована особистість, може критично оцінити автора та пропаговані ним ідеї. Цього не зроблять діти, ними панують емоції. Тому добра ідея може зробити багато добра, а зла – ще більше зла. Автор статті нагадує про необхідність подання у творах для дітей правдивого ідеалу (добро, краса, людяність), застерігає від так званих псевдо-ідеалів. Цікавим, на нашу думку, є побажання Б. Грінченка оминати рожеві фарби, змальовувати життя таким, яким воно є.

Ще однією вимогою літератури для дітей є артистичність. Саме художньо-мистецький твір може зробити сильне враження й розвивати естетику. До речі, такий твір зацікавить і дорослого. “Погані книги – це інтелектуальна отрута: вони псують розум”, – писав А. Шопенгауер. Отож, наступним критерієм доброї дитячої літератури у своєрідній схемі Б. Грінченка є розумний зміст (цікавий сюжет), який повинен бути цікавий і корисний для дитини, мусить розвивати живі враження, дбати про дитячий розвиток, а не шкодити йому.

Не оминув автор у своїй статті і питання про мову в дитячому творі. На його думку, варто тут відмовитись від “перевертання мови на дитячий лад” [5: 20, 331]. Твір повинен бути написаний граматично-правильною літературною мовою, бо згодом дитина вивчатиме мову з цих книжок. А на завершення Б. Грінченко подав свої міркування про зовнішній вигляд книжок, якість паперу та друк у яких повинен бути найкращий, технічне виконання (друк, формат, гарні малюнки).

Роздумуючи над дитячим журналом, дописувач інформує про розділи, з яких він має складатися. Ці розділи повинні відповідати дитячій бібліотеці: перший і найголовніший – релігійно-моральний, у якому буде довічна книга – Євангеліє, частини з Святого Письма й інші релігійні книги. Далі – твори красною письменства (оригінальні й перекладні) без скорочень і спрощень, дуже талановиті бездоганні вірші. Можуть там бути, подані в белетристичній формі, життєписи найвидатніших українських і “чужих” письменників.

Часопис “Учитель” часто друкував на своїх шпальтах статті, в яких розробляли подібну тематику. Питання, які книжки повинна читати молодь, щоби поглибити свої знання й збагатити світогляд – одна із проблем, яку активно обговорювали на сторінках цього педагогічного видання. Особливої уваги, на нашу думку, заслуговує стаття Андрія Алиськевича³ “Кілька гадок о добірній лектурі для молоді” (“Учитель”, 1906 рік, ч. 4–8). Автор статті, германіст за освітою, подав приклад Німеччини, в якій про те, що читають діти та молодь, піклуються не лише вчителі. Укладання й видавання

³ Алиськевич, Андрій (1877–1949) – український педагог-германіст, директор української гімназії в Перемишлі, редактор дитячого журналу “Дзвінок”, автор низкишкільних підручників.

відповідних книжок і цілих бібліотек для молоді у цій країні – справа загальнонаціональна. Школа й суспільство керуються виробленими критеріями при виборі літератури для молоді – твір повинен бути мистецький, окрім етичної й дидактичної сторони мусить дбати про естетичну основу. Андрій Алеськевич згадував гідний наслідування приклад німецьких та австрійських газет – каталоги творів для шкільних бібліотек. Отож, українських педагог ставить дуже слушне питання: які книжки давати дітям і молоді в руки? Чи можна читати кожен мистецький твір літератури? А далі сам же і роздумує: “...треба приміняти лектуру всегда до віку і індивідуальної вдачі...” [1: 5, 57]. І трохи згодом додав: “Лишим молодіжці єї свободу, єї вдачу, єї природу; чоловік то цілий мікрокосм – то світ для себе, неначе друга природа” [1: 5, 58]. А батько й мати, вважаючи автор розвідки, повинні бути першими вчителями, які б давали дитині духовну поживу в формі пісень чи казок. Дитина у віці 3–10 років саме так сприймає свою першу лектуру, яка стосується найближчого родинного оточення, твориться в атмосфері батьківського дому: “Все, що в тій фазі всякає в душу і уяву дитини, ся богата криниця поезії, тепла і ніжності, се основа пізніших почувань, таких глибоких як любов до ближчої і дальшої родини, до своєї мови, свого народу, своїх пісень, казок і взагалі своєї словесности і літератури” [1: 5, 58]. Пізніше вчитель у школі, а батько й мати вдома добирають дитині книжки для читання. І було би найкраще, коли “дім і школа стануть спільно і згідно впливати на лектуру молодіжці і порозуміються щодо добору книжок та напряду виховання і образования дитини...” [1: 5, 59].

Відповідно добрана література може дуже багато зробити, а невідповідна – накоїти багато лиха, звести нанівець працю й усі намагання батьківського дому і школи.

Завершальну частину статті А. Аліськевича присвячено проблемі самого читання – що і як повинна читати молодь? Особливо акцентується на читанні класики, відомих авторів, твори яких уже перевірені часом (В. Емерсон)⁴. Автор застерігає від бездумного читання будь-яких книжок, себто усього, що попадеться під руку, а особливо сенсаційної літератури. Окрім того, автор статті радить учителям і батькам не силувати дітей та молодь до читання (згадує часами нудну для читання літературу із шкільних читанок), адже учень переймається більше добровільною лектурою: “Добра книжка стає невідступним товаришем доростаючого молодця і має нераз рішальний вплив на єго характер, вдачу, зване і т. д” [1: 5, 91]. Варто, на думку автора, дотримуватися відомого дівізу Плінія – *nulla dies sine linea* і присвячувати літературі кожного дня бодай трохи часу, наприклад 30–40 хвилин. Адже читання, книжка повинна стати для молоді духовною потребою, такою ж необхідністю як страва для фізичного розвитку і здоров’я. Людина, спрагла читання, “...удержить все сьвіжість духа і уяви і не стане закостенілою у своїм фаху і буденнім занятю, ретроградом, філістром, байдужим і одностороннім ремісником” [1: 5, 91]. А. Аліськевич звертається у статті і до старших, які своїм власним прикладом читання книжок (не щоденних газет чи журналів) будуть служити молоді добрим взірцем для наслідування. До заохочення до читання й літератури може причинитися сама школа й учитель. Чим безпосередніше учитель буде привчати учнів до читання (зчитуючи уривки з гарної і

⁴ Емерсон, Ралф Волдо (1803–1882), американський письменник, філософ і мораліст; проголосував ідею моральної автономії особистості; справив велике вплив на американську літературу (“Суспільство й особистість”, “Щоденники”).

цікавої книжки, ініціюючи дискусію й питання), тим більша буде користь від читання й заслуга школи і самого учителя. А такі хвилини “лишаються, як звісно, на ціле жите і мають переважно рішачий вплив на серце і характер молодези” [1: 5, 92].

Дуже важливим під час читання, на думку автора статті, є нотатки (на зразок того, як це роблять англійці та американці) із власними враженнями, оцінками, цитатами – саме так молодь виробить свій погляд, що є дуже важливе в освіті та вихованні. Роздумуючи про величезний вплив вибраної доброї літератури на розвиток дитини, її становлення як особистості варто згадати і роль бібліотек – домашніх, шкільних чи громадських. Так, Національна бібліотека України для дітей, що знаходиться в Києві, є головною книгозбірнею, національним книгосховищем дитячої літератури України. Її філії працюють у багатьох містах нашої країни, пропонуючи малим читачам найкращі зразки світової й національної літератури. Неабияку роль мають і видавництва дитячої літератури – “Веселка”, а останньо особливо популярні своїми блискучими виданнями й майстерно ілюстрованими книгами київська “А–БА–БА–ГА–ЛА–МА–ГА” та львівське “Видавництво Старого Лева”.

Список використаної літератури

1. *Алискевич А.* Кілька гадок о добірній лектурі для молодези / Андрій Алискевич // Учитель. – Львів, 1906. – Ч. 4–8.
2. *Брлич-Мажуранич І.* Деревинець Топорко і дев'ятеро жупанчат / Івана Брлич-Мажуранич. – Київ : Веселка, 1978.
3. *Брлич-Мажуранич І.* Дивовижні пригоди малого Хлапича / Івана Брлич-Мажуранич. – Київ : Веселка, 1975.
4. *Брлич-Мажуранич І.* Стриборів ліс / Івана Брлич-Мажуранич. – Львів, 1932.
5. *Вільхівський Б.* Періодичне видання для дітей / Борис Вільхівський // Учитель. – Львів, 1892. – Ч. 20–22.
6. *Папуша О.* Теоретичний дискурс дитячої літератури : у пошуках об'єкта / Ольга Папуша // Вісник Львівського університету. Серія філол. – 2004. – Вип. 33. – Ч. 2. – С. 172–183.
7. *Hranjec S.* Pregled hrvatske dječje književnosti / Stjepan Hranjec // ŠK. – Zagreb, 2006.
8. *Hranjec S.* Poetika Nad Stjepan Hranjec // Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenoga skupa Zlatni danci 11 Život i dje(lovanje). – Osijek : Nade Ivelić, 2009.

References

1. *Alyskovyeh A.* Kilka hadok o dobirniij lekturi dlja molodezhy /Andrii Alyskovyeh // Uchytel. – Lviv, 1906. – Ch. 4–8.
2. *Brlych-Mazhuranyeh I.* Derevynets Toporko i devjatero zhupanchat / Ivana Brlych-Mazhuranyeh. – Kyiv : Veselka, 1978.
3. *Brlych-Mazhuranyeh I.* Dyvovyzhni pryhody maloho Khlapycha / Ivana Brlych-Mazhuranyeh. – Kyiv, Veselka, 1975.
4. *Brlych-Mazhuranyeh I.* Stryboriv lis / Ivanka Brlych-Mazhuranyeh. – Lviv, 1932.
5. *Vilkhivskyi B.* Periodychnhe vydannia dlja ditei / Borys Vilkhivskyi // Uchytel. – Lviv, 1892. – Ch. 20–22.
6. *Papusha O.* Teoretichnyi dyskurs dytiachoi literatury : u poshukakh obiekta / Olha Papusha // Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filol. – 2004. – Vyp. 33. – Ch. 2. – S. 172–183.
7. *Hranjec S.* Pregled hrvatske dječje književnosti /Stjepan Hranjec // ŠK. – Zagreb, 2006.
8. *Hranjec S.* Poetika Nade Ivelić / Stjepan Hranjec // Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenoga skupa Zlatni danci 11 Život i dje(lovanje). – Osijek : Nade Ivelić, 2009.

Стаття: надійшла до редакції 23.07.2018
прийнята до друку 20.08.2018

**THE LITERATURE FOR CHILDREN AND YOUTH –
ACADEMIC UNIVERSITY DISCIPLINE****Olha Kravets**

*The Ivan Franko National University in Lviv,
The Department of Slavic Philology,
1, Universytetska st., Lviv, Ukraine, 79000,
tel.: (0038 032) 239 47 70,
e-mail: olhakravets@yahoo.com*

The literature for children and youth occupies an important place in the context of every national literature. Each time the interest of scholars in the children's literature as a subsystem of fiction is activated. The article considers the relevance of the study of university discipline "The Literature for Children and Youth" at the Ivan Franko National University in Lviv. Taking into account the traditions and experience of European countries, in particular, Poland and Croatia. The concept of literary function for children and youth is studied. The Croatian paradigm of children's literature is emerging. The Croatian children's writer Ivana Brlić-Mažuranić (1874–1938) was well known in Ukraine, particularly in Galicia even during her lifetime. In 1932, *Svit dytyny* (booklet 112), a children's picture magazine, published Ivana Brlić-Mažuranić's story "Štribor's Forest" translated by Vasilj Vojtanivskij. Contemporary Croatia authoress Sunčana Škrinjarić during her life wrote and published poetry, prose, fairy tales. Nada Iveličis one of the most prominent authors of Croatia children's literature, especially known as a representative of the so-called new fairy-tale structure. The second part of the article deals with the problems of the educational function of the book on the material of the articles of the pedagogical and scientific weekly "Uchytel", published in Lviv during the 25 years (1889–1914). Some articles, which are dedicated to the education function of the book and children's literature were printed in the scientific-pedagogical periodical "Uchytel". The most important pedagogical and education problems, questions of school and home education in Ukraine and other countries were discussed in the magazine. The famous scientists and Ukrainian classic writes were the "Uchytel" co-authors. The discussion of the influence of selected children's literature on the youth was also the subject of the analysis in the periodical.

Key words: literature for children and youth, the Croatian paradigm of children's literature, subsystem, Ivana Brlić-Mažuranić educational function of the book.